

TEKST: THOMAS HØG NØRAGER,
SOGNEPRÆST, NØRREBRO

Naturen som vores agtværdige ophav

Det er en pointe i tiden, at vi skal have en kvalificeret klimasamtale om, hvad vores jord egentlig er for noget. Karen Armstrong bidrager positivt til denne debat ved at trække på verdensreligionernes grundfortællinger som indgang til et mere agtværdigt blik på naturen

Personligt kommer jeg til at bruge Karens Armstrongs bog, *Naturens Hellige Kraft*. For den rummer et potentiale for klimasamtaler i en multireligiøs verden. Og det er der brug for. Rektor ved Københavns Professionshøjskole Stefan Hermann har i bogen *En varm tid* skrevet om behovet i klimakrisen for en grøn vækkelse som en pædagogisk opgave for skolen – og ikke bare som noget der skal løses med teknik og ingeniørkunst. Vi skal lære at tænke anderledes om naturen. Det er også Armstrongs pointe, når hun skriver, at vi ikke bare er nødt til at ændre måden vi lever på, men også måden vi tænker på.

Og her griber Armstrong tilbage til de store religioners gamle myter om skabelse og frugtbarhed, fordi en grundpointe i bogen er, at de gamle myter ikke skal læses som forældede forklaringer på verdens oprindelse, men skal læses som evigt aktuelle livsanskuelser. Religionernes gamle myter er ikke udtryk for en primitiv tankegang, men skal læses som en agtværdig forholden sig til naturen, som vi som vestlige mennesker står os godt ved at genopdage.

Og her kan der for danske læsere påpeges det lille kuriosum, at den myteforståelse, som lægges for dagen, tilskrives vores egen professor ved Aarhus Universitet, Johannes Sløk (1916–2001), som krediteres i noterne. Ikke bare for en patriotisk synsvinkel er det interessant, men også al den stund, at Johannes Sløk om nogen fandt menneskets forhold til naturen absurd. Man ville absolut have fundet det mindre overraskende, hvis det var andre danske religionsfilosoffer såsom K.E. Løgstrup (1905–1981) og Ole Jensen (1937–2021), der var blevet nævnt. For det er i mangt og meget deres fænomnologiske

tænkning, man genkender i Armstrongs bog. Naturen skal vi med K. E. Løgstrup se, ikke som omgivelse, men som ophav. Og naturen skal vi med Ole Jensen møde med et ansvars- og agtelsesperspektiv, og ikke med et hersker- og udnyttelsesperspektiv. Alt sammen anskuelser, der ligger Karen Armstrongs tydning af verdensforholdet nær. Vi er som danske læsere således godt opdraget med vores egen tradition.

Mulighed for samtale gennem verdensreligioners myter

Hvad vi til gengæld ikke møder meget af, er en problematisering af de forskellige religioner og de nuancer i verdensanskuelser, som jo nødvendigvis må eksistere. Det er ikke på den måde en bog, der stiller sig akademisk an og vil diskutere de forskellige myters faldgruber. Det skulle lige være Biblens skabelsesberetning fra 1. Mosebog, som i mine øjne bliver læst lige lovlig endimensionelt, hvorved den ikke får lov at indgå i en dynamisk samtale med eksemplerne fra de andre religioner. Den bibelske skabelsesberetning kommer nærmere til at stå som et tørt modstykke til alle de andre mere flot fortolkede myter. Men det kan man jo også tage som en udfordring til en samtale.

For bogen er ikke en kritisk gennemgang af verdensreligionernes myter. Den er derimod en udfoldelse af det potentiale, som de forskellige verdensreligioner indeholder for at kunne påbegynde en fælles klimasamtale, hvor vi vender blikket bort fra jorden som et ressourcekammer og genopdager jorden som hellig. Og man kan godt anklage Armstrong for at finde de bedste og de mest smukke passager i de forskellige religioner,

”Religionernes gamle myter er ikke udtryk for en primitiv tankegang, men skal læses som en agtværdig forholden sig til naturen, som vi som vestlige mennesker står os godt ved at genopdage.”

som lige præcis passer ind i Armstrongs verdensbillede. Men ud fra bogens præmis er det nærmere et adelsmærke end en svaghed. For præmissen er netop ikke at kritisere, men at opspore muligheder for samtale.

Det er øjenåbenende at få præsenteret smukke poetiske muslimske tekster fra Koranen, som ligger langt fra de brudstykker man ofte bliver præsenteret for, når man skal finde noget at kritisere. Og det samme kan man sige, når Armstrong præsenterer os for indisk, japansk og kinesisk religion, filosofi og natursyn. Det er meget at overskue, men som en vækkelse af nysgerrighed til at gå på fornyet opdagelse i de store verdensreligioner, er det helt på sin plads. Jeg kommer i hvert fald selv til at bruge den som en samtalestarter her på multikulturelle Nørrebro. Og sådan et redskab er der brug for, hvis vi skal have den grønne vækkelse, som flere intellektuelle har talt om nødvendigheden af.

Religiøs forankring i nutidens klimabevægelser

Det er en pointe i tiden, at skal vi have en kvalificeret klimasamtale om, hvad vores jord egentlig er for noget, så kan vi ikke nøjes med de tekniske ingeniørskolers udregninger, men er nødt til at have religionerne med. Den amerikanske intellektuelle Marshall Ganz har (i samtale med Dagbladet Informations chefredaktør Rune Lykkeberg) påpeget, at borgerrettighedsbevægelserne i USA aldrig havde vundet samme styrke, hvis ikke de havde haft en religiøs forankring, men også at det netop er den dimension, der mangler som en samlende kraft i nutidens klimabevægelser. Og skal man sætte noget på spil, siger Ganz, og tage risici i fællesskab, skal man opdage både sin fornemmelse af den dybe forbindelse med andre og sine egne kilder til håb og handling. Men hvordan finde en religiøs grundtone i en multireligiøs verden? Her bliver Armstrongs bog et bud på, hvordan religiøse grundanskuelser kan bringes i samspil i en globaliseret verden, hvor vi ikke kan nøjes med at tale sammen lokalt.

Man kan sige, at klimasamtalen i mange år har kørt i ét spor. Nemlig at vi giver hinanden så dårlig samvittighed omkring verdens tilstand, at vi til sidst ændrer adfærd. Nu er et andet spor ved at finde vej til overfladen, som ikke handler om at slå hinanden i hovedet med tal og adfærd, men som handler om vores natursyn i det hele taget. Og det er, hvad Armstrong forsøger. Ikke at moralisere, men at lade os genopdage, hvad de gamle altid vidste: At jorden er hellig, og samtidig lader os opdage de forskellige religioners grundskrifter mange overensstemmelser i synet på naturen som vores agtværdige ophav. ♦

Titel:

Naturens hellige kraft

Forfatter:

Karen Armstrong.

Oversætter: Lone Østerlind

Sidetal:

220

Pris:

200,00 kr.

Forlag:

**Kristeligt Dagblads Forlag
2023**